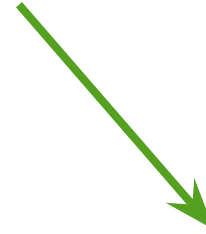
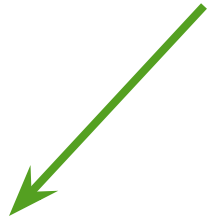

**ВІДОКРЕМЛЕНІ ЧЛЕНИ
РЕЧЕННЯ.
ВІДОКРЕМЛЕНІ ОЗНАЧЕННЯ.**

ПОНЯТТЯ ПРО ВІДОКРЕМЛЕННЯ

- **ВІДОКРЕМЛЕНИМИ** називаються члени речення, які мають особливе смислове навантаження.
- Містять в собі **додаткове повідомлення**.
- Відокремленими можуть бути тільки **ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ**.
- В усному мовленні вирізняються паузою, **на письмі виділяються комами, рідше тире**.

ВІДОКРЕМЛЕНІ ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ

ОЗНАЧЕННЯ

- узгоджені
- неузгоджені

ДОДАТКИ

ОБСТАВИНИ

Відокремлені означення

Для початку
повторимо раніше
вивчений матеріал
про **означення** як
другорядний член
речення

Пригадаймо:

Означення - другорядний член речення, що вказує на ознаку предмета і відповідає на питання **який? чий? котрий?**

Означення

Узгоджене

Означення виражене такими частинами мови, які **здатні змінювати рід, число, відмінок** відповідно іменника, з яким сполучаються

Неузгоджене

Означення виражене такими частинами мови, які **не підлаштовуються під граматичну форму іменника**, з яким сполучаються.

Узгоджене означення

Виражене:

1. Прикметником

Козака (ч.р., одн., Р.в.) → сміливого (ч.р., одн., Р.в.)

З квітами (мн., О.в.) → запашними (мн., О.в.)

2. Дієприкметником

Дівчина (ж.р., одн., Н.в.) → *засмучена* (ж.р., одн., Н.в.)

3. Деякими займенниками:

Біля хати (ж.р., одн., Р.в.) → *кожної, нашої* (ж.р., одн., Р.в.)

4. Порядковими числівниками:

Біля хати (ж.р., одн., Р.в.) → *першої, другої* (ж.р., одн., Р.в.)

Неузгоджене означення

Виражене:

1. Прислівником (незмінна частина мови):

кава (яка?) по-американськи

2. Іменником з прийменником

(іменник змінити рід не може):

сукня (яка?) в горошок

3. Інфінітивом (незмінна форма дієслова):

мрія (яка?) подорожувати

Поняття “**відокремлене
означення**” означає - **відділене
комами,
рідше - тире:**

Наприклад:

яка?

**Вона, стримана й чемна, була
дуже вродливою з лиця.**

ВІДОКРЕМЛЕНІ ОЗНАЧЕННЯ

УЗГОДЖЕНІ

НЕУЗГОДЖЕНІ

ВИРАЖАЮТЬСЯ:

ПРИКМЕТНИКОМ:

Батько,
веселий та
дужий,
сидів на
кормі.

ДІПРИКМЕТНИКОМ:

Обігріте й
нагодоване,
пташеня
затріпотіло
крильцями.

ДІПРИКМЕТНИКОВИМ ЗВОРОТОМ:

Озеро,
оточене
густими
кущами,
було не
широке, а
довге.

ІМЕННИКОМ
З
ПРИЙМЕННИКОМ

У
червоному
платті в
горошок,
весело
крокувала
вулицею
Ліда.

ІНФІНІТИВОМ

Це вже
звичка
була така
–
поговори
ти.

Для відокремлення ВАЖЛИВО:

1. Чим виражене означення

- прикметник,
- дієприкметник,
- дієприкметниковий зворот,
- іменник у непрямих відмінках,
- інфінітив

2. Кількість означень (одне, кілька)

3. Чим виражене означуване слово (іменником чи займенником)

4. Місце означення щодо означуваного слова

(перед ним, після чи віддалене)

**РОЗГЛЯНЕМО
ВІДОКРЕМЛЕНЕ
ОЗНАЧЕННЯ, ВИРАЖЕНЕ**

ДІЄПРИКМЕТНИКОВИМ ЗВОРОТОМ

ЗАУВАЖТЕ, при звороті ОЗНАЧУВАНИМ СЛОВОМ (ОС) –

може виступати

ІМЕННИК або ЗАЙМЕННИК

Пригадаймо:

**ЩО НАЗИВАЮТЬ
ДІЄПРИКМЕТНИКОВИМ
ЗВОРОТОМ?**

Пригадаймо:

День

, залитий сонячним

теплом, поволі згасав.

Відокремлене означення «**залитий сонячним теплом**» виражене **дієприкметниковим зворотом**:

Залитий - дієприкметник (бо відповідає на питання прикметника (який?), але утворений від дієслова – залити)

Дієприкметник **залитий** має при собі залежні слова (**залитий** (чим?) **теплом** (яким?) **сонячним**) – тож це **дієприкметниковий зворот**.

Слово «**день**» – **означуване слово**, бо означення (**залитий сонячним теплом**) вказує на його ознаку і від нього ж залежить:

День (який?) **залитий сонячним теплом**

Правило № 1

ОС , дієприкметниковий зворот

ВІДОКРЕМЛЮЄМО, якщо **дієприкметниковий зворот** стоїть після означуваного слова (ОС- ІМЕННИК):

Дівчата

, заквітчані яскравими вінками ,

йшли до річки.

Правило № 2.

Дієприкметниковий зворот ОС

НЕ ВІДОКРЕМЛЮЄМО дієприкметниковий зворот, що стоїть перед означуваним словом (ОС - іменник)

Заквітчані яскравими вінками дівчата
йшли до річки.

АЛЕ: 1)

ВІДОКРЕМЛЮЄМО,
якщо дієприкметниковий зворот перед означуваним словом і має **обставинний відтінок (чому? з якої причини?)**

Зклопотана хатніми справами , Катря не помітила (чому?), що вже вечір.

Не помітила (чому?), бо була зклопотана хатніми справами

АЛЕ : **2)**

ВІДОКРЕМЛЮЄМО,
якщо дієприкметниковий зворот стоїть перед означуваним
словом , **АЛЕ** віддалений іншими словами

Заквітчані яскравими вінками , йшли до
річки дівчата .

Дієприкметниковий зворот , ... **ОС**

Правило № 3

ВІДОКРЕМЛЮЄМО ЗАВЖДИ ,
якщо при дієприкметниковому звороті
означуване слово - **ОСОБОВИЙ ЗАЙМЕННИК**
(в препозиції і постпозиції !!!)

Вони , заквітчані яскравими вінками ,

йшли до річки.

Заквітчані яскравими вінками ,

ВОНИ

йшли до річки.

Особові займенники:
я, ти, ми, ви, він,
вона, воно. ВОНИ

РОЗГЛЯНЕМО
ВІДОКРЕМЛЕНЕ УЗГОДЖЕНЕ ОЗНАЧЕННЯ,
ВИРАЖЕНЕ

ПРИКМЕТНИКОМ чи ОДИНИЧНИМ
ДІЄПРИКМЕТНИКОМ

(при цьому важлива їх кількість)

ЗАУВАЖТЕ, при них ОЗНАЧУВАНИМ
СЛОВОМ (ОС) – може виступати

ІМЕННИК або ЗАЙМЕННИК

Правило № 1.

ВІДОКРЕМЛЮЄМО

означення (прикметники), що стоять **після** означуваного слова-іменника, перед яким уже є прикметник.

Нарешті розщедрилось **тепле сонце₂**, усміхнене, яскраве.

АЛЕ:

*Якщо означення перед означуваним словом відсутнє, **то відокремлюємо за бажанням автора***

Нарешті розщедрилось **сонце₂**, усміхнене, яскраве.

Або:

Нарешті розщедрилось **сонце** усміхнене, яскраве.

Правило № 2.

ВІДОКРЕМЛЮЄМО

означення (прикметники), що стоять як після так і перед означуваним словом-особовим займенником.

Вона, стримана й чемна, була дуже вродливою з лиця.

Стримана й чемна, **вона** була дуже вродливою з лиця.

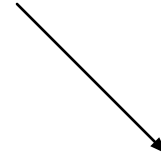
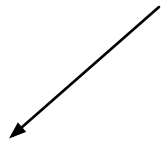
Стримана й чемна, була **вона** дуже вродливою з лиця.

ВІДОКРЕМЛЮЄМО

означення (прикметник), віддалене іншими словами
від означуваного слова

Зорі спадали з неба, *білі й непрозорі*.

Неузгоджене означення

Виражене
ІМЕННИКОМ
З
ПРИЙМЕННИКОМ

У червоному платті в
горошок, весело
крокувала вулицею
Ліда.

відокремлюємо
ЗАВЖДИ

Виражене
ІНФІНІТИВОМ

ВІДОКРЕМЛЮЄМО
ТИРЕ

Якщо перед
означенням
(інфінітивом)
можна поставити
а саме:
Це вже звичка
в мене така –
поговорити.

НЕ
ВІДОКРЕМЛЮЄМО

Якщо перед
означенням
(інфінітивом) **НЕ**
можна поставити
а саме:
Стала
наближатися
година **вирушати**
в дорогу.

Виконайте в робочому зошиті
наступні завдання на закріплення
вивченого

(скористайтеся зразком-роз'ясненням:
25-26 слайди)

Дослідження-трансформація

1). Трансформувати речення так, щоб виділені означення виконували роль відокремлених. Визначити спосіб їх вираження.

1. **Вільний і винахідливий** козак Степан жив у містечку Городище
2. Обабіч уторованої дороги громадилися **стрімки й неприступні** вершини.
3. Графу Потоцькому захотілося створити в Карпівці небачене у світі **неповторне, незвичайне, казкове** диво.
4. В уяві стояв **безборонний, з величезними кулачищами** полонений січовий стрілець.
5. **Холодне й голодне** дитя було відгороджене від усіх важкими стінами глухоти й німоти.

2). Перебудуйте речення так, щоб невідокремлені означення стали відокремленими

1. Скована морозом земля покрилася білим снігом.
2. Замазане зелено-бурими хмарами високе небо припало до землі.
3. На прикритих снігом ланах де-не-де бовваніє почорнілий бур'ян.
4. Обставлені очеретами соломи хутори видніються здалеку.

Зразок 1:

Був у Романовім садку **повитий особливою таємничістю куток**.

Міркуємо:

повитий особливою таємничістю – дієприкметниковий зворот;

куток – означуване слово – іменник.

(правило- слайди 15, 16)

!!! Щоб означення стало відокремленим, мінємо місцями:

зворот ставимо після означуваного слова

Перебудовуємо:

Був у Романовім садку **куток**, **повитий особливою таємничістю**.

Зразок 2:

Суворе й мовчазне місто спить.

Міркуємо:

Суворе, мовчазне – прикметники ; місто – означуване слово – іменник. (правило- слайд 20)

!!! Щоб означення стало відокремленим, мінємо місцями:
прикметники ставимо після означуваного слова.
В цьому реченні коми за бажанням автора.

Перебудовуємо:

Місто, суворе й мовчазне, спить.